22. 7. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Neoprávněné přijímání vkladů – III. část

Druhá část tohoto článku[1] se zaměřila na bližší vymezení přijímání vkladů od veřejnosti ve formě soustavného vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů, a to na pojem vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů a kritérium soustavnosti. Předmětem této části článku bude vymezení zbylých znaků, tedy pojmu veřejnost a jednotlivých dodatečných podmínek stanovených v § 2 odst. 2 ZoB[2], zejména s ohledem na správní praxi ČNB, jako orgánu dohledu nad finančním trhem, a rozhodovací praxi soudů.

Dle § 2 odst. 2 ZoB platí, že *„za přijímání vkladů se považuje též soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů, pokud*

a) představuje jedinou nebo jednu z hlavních činností emitenta,
b) předmětem podnikatelské činnosti emitenta je poskytování úvěrů, nebo
c) předmětem podnikatelské činnosti emitenta je některá z činností uvedených v § 1 odst. 3.“.

Pojem veřejnost pro účely vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů

Soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů se považuje za přijímání vkladů pouze za předpokladu, že tato činnost je vykonávána vůči veřejnosti. Tato podmínka vyplývá z § 2 odst. 1 ZoB, dle kterého platí, že *„bez licence nesmí nikdo přijímat vklady od veřejnosti, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak*“.

Jak již bylo uvedeno v první části článku, pojem veřejnost představuje neurčitý právní pojem, který ZoB nedefinuje ani nijak blíže nevymezuje. Z tohoto důvodu ČNB vydala Stanovisko[3], ve kterém ČNB blíže vymezila pojem veřejnost pro účely právních předpisů na finančním trhu, a to jednak pro oblast investic[4] a jednak pro oblast přijímání vkladů ve formě svěření peněžních prostředků na účet vedený bankou.

Na rozdíl od přijímání vkladů ve formě svěření peněžních prostředků na účet vedený bankou se v případě soustavného vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů použijí pravidla stanovená pro oblast investic.[5]

Ve Stanovisku ČNB uzavřela, že pro oblast investic, respektive přijímání vkladů ve formě soustavného vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů, se za veřejnost považuje okruh osob, který přesahuje počet 20 osob, přičemž do tohoto limitu se nezahrnují osoby:

- které právní předpisy prohlašují za kvalifikované investory (jedná se například o banky, pojišťovny, obchodníky s cennými papíry apod.)[6]; a
- které pravděpodobně mohou investovat více než ekvivalent 125 000 EUR a u kterých lze očekávat porozumění rizikům[7].

Výše uvedené vymezení pojmu veřejnost představuje výklad ZoB ze strany ČNB, dle kterého ČNB postupuje při rozhodování dle ZoB (především při rozhodování v rámci přestupkových řízení vedených dle ZoB). Závěry uvedené ve Stanovisku byly implicitně aprobovány při soudním přezkumu v rámci správního soudnictví.[8]

Stejně jako v případě přijímání vkladů od veřejnosti ve formě svěření peněžních prostředků na účet vedený bankou má vymezení pojmu veřejnost pro účely praxe dvojí zásadní význam, a to:

1. pro účely udržení bankovní licence bankou. Dle § 34 odst. 2 písm. a) ZoB může ČNB odejmout bankovní licenci mimo jiné, pokud banka po dobu alespoň 6 měsíců nepřijímá vklady od veřejnosti; a
2. pro účely posouzení, zda se v konkrétním případě jedná o neoprávněné přijímání vkladů od veřejnosti. V případě přijímání vkladů od úzkého okruhu osob, který nepřesáhne počet 20 osob, případně od širšího okruhu osob, které právní předpisy považují za kvalifikované investory anebo které mohou pravděpodobně investovat více než ekvivalent 125 000 EUR (a rozumí rizikům spojeným s jejich investováním), se dle Stanoviska nebude jednat o neoprávněné přijímání vkladů.[9]

Dodatečné podmínky soustavného vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů

Zákaz přijímání vkladů od veřejnosti formulovaný v § 2 odst. 1 a 2 ZoB se vztahuje pouze na soustavné vydávání dluhopisů, ke kterému přistoupí alespoň jedna z dodatečných podmínek stanovených v § 2 odst. 2 písm. a) až c) ZoB. V opačném případě se o příjímání vkladů od veřejnosti ve smyslu ZoB nejedná.[10]

a. ***Vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů jako hlavní činnost emitenta***

Dle první z dodatečných podmínek se za přijímání vkladů považuje též soustavné vydávání dluhopisů, pokud představuje jedinou nebo jednu z hlavních činností emitenta.

Naplnění této podmínky bude v praxi spíše ojedinělé. S výjimkou různorodých podvodných schémat (jako tzv. Ponziho schémata či tzv. letadla), bude vydávání dluhopisů či jiných srovnatelných cenných papírů zpravidla představovat zdroj financování jiné činnosti emitenta.[11]

V případě, kdy emitent prostřednictvím soustavného vydávání dluhopisů veřejnosti financuje svou podnikatelskou činnost nefinanční povahy, nebude tato podmínka naplněna. *„Pokud si tedy kótovaný emitent, např. výrobce elektřiny, obstarává na finančních trzích peněžní prostředky emisemi dluhopisů jako alternativu k úvěrovému financování, nepůjde o přijímání vkladů.“*[12]

Tato podmínka nebude též zpravidla naplněna v případě, kdy mateřská společnost provozující nefinanční podnikatelskou činnost za účelem emise dluhopisů založí účelovou společnost (SPV), přičemž výnosy z této emise budou následně poskytnuty např. vnitroskupinovým úvěrem této mateřské společnosti, případně jiné společnosti v rámci skupiny, jejímž předmětem podnikání není některá z hlavních či jiných bankovních činností dle § 2 odst. 2 písm. b) a c) ZoB. Hlavní činností SPV, jako emitenta dluhopisů, v takovém případě není samotná emise dluhopisů, ale zajištění financování ostatních členů skupiny.

Obdobně by dle našeho názoru neměla být za přijímání vkladů považována emise dluhopisů v rámci sekuritizace, kdy SPV vydá dluhopisy za účelem úhrady úplaty za postoupení aktiv (typicky pohledávek) ze strany originátora těchto aktiv (typicky banky a leasingové společnosti)[13], [14]. Hlavní činností SPV v tomto případě rovněž není vydávání dluhopisů, ale nákup a správa podkladových aktiv.

b. ***Poskytování úvěrů jako předmět podnikání emitenta***

Poskytování úvěrů tvoří spolu s přijímáním vkladů od veřejnosti tzv. hlavní činnosti banky. Na rozdíl od přijímání vkladů od veřejnosti však poskytování úvěrů není činností, která je vyhrazena pouze bankám, respektive osobám s oprávněním dle zvláštních právních předpisů. **Samotné poskytování úvěrů ZoB nijak neomezuje. Úvěry tak mohou poskytovat i jiné subjekty než banky, a to na základě živnostenského oprávnění[15], případně na základě oprávnění k poskytování spotřebitelských úvěrů[16] (jedná-li se o spotřebitelský úvěr).**

V § 1 odst. 2 písm. b) ZoB je zavedeno vlastní vymezení pojmu úvěr. Pro účely ZoB se úvěrem rozumí v jakékoli formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky. Za úvěr ve smyslu ZoB je tedy nutné považovat jakékoli dočasné svěření peněžních prostředků bez ohledu na zvolený smluvní typ. Může se jednat jak o smlouvu o úvěru, tak i např. o smlouvu o zápůjčce, případně inominátní smlouvu.[17]

Dle rozhodovací praxe ČNB je pro naplnění této podmínky nerozhodné, zda emitent má v příslušném rejstříku (typicky obchodním nebo živnostenském) výslovně zapsánu činnost „poskytování úvěrů“, či nikoli. Pro posouzení, zda byla naplněna podmínka dle § 2 odst. 2 písm. b) ZoB je rozhodující, zda emitent takovou činnost fakticky vykonává, tedy zda fakticky poskytuje úvěry.[18]

Pro naplnění této podmínky je rovněž nerozhodné, zda emitent k poskytnutí úvěru použil prostředky získané z emise dluhopisů či jiných srovnatelných cenných papírů, případně v jakém rozsahu.[19]

c. ***Jiná bankovní činnost jako předmět podnikání emitenta***

Poslední z dodatečných podmínek stanoví, že za přijímání vkladů se považuje též soustavné vydávání dluhopisů, pokud předmětem podnikatelské činnosti emitenta je některá z činností uvedených v § 1 odst. 3 ZoB, který obsahuje výčet tzv. jiných činností banky. Jedná se např. o investování do cenných papírů na vlastní účet, finanční pronájem (finanční leasing), poskytování záruk, otvírání akreditivů, směnárenskou činnost atd.

Obdobně jako poskytování úvěrů není provádění jiných bankovních činností vyhrazeno pouze bankám, respektive osobám s oprávněním dle zvláštních právních předpisů. Vzhledem k tomu se pro tuto dodatečnou podmínku uplatní závěry uvedené v bodu b) výše.

d. ***Využití vícestupňové struktury***

O neoprávněné přijímání vkladů se bude zpravidla jednat i v případě, kdy osoba poskytující úvěry či vykonávající jinou bankovní činnosti (za předpokladu, že tato osoba nedisponuje bankovní licencí, případně oprávněním dle zvláštního právního předpisu) bude svou činnost financovat prostřednictvím soustavného vydávání dluhopisů vůči veřejnosti prováděným propojenou osobou v rámci podnikatelského seskupení (např. dceřinou společností). Pro tento závěr je nerozhodné, zda k financování dochází přímo (např. prostřednictvím vnitroskupinového úvěru či zápůjčky), či nepřímo (prostřednictvím převodu peněžních prostředků získaných z emise přes více společností v rámci seskupení).[20]

Z výše uvedeného vyplývá, že zákaz přijímání vkladů od veřejnosti dle § 2 odst. 1 a 2 ZoB nelze obcházet prostřednictvím alokace provádění jednotlivých činností, které ve svém spojení představují příjímání vkladů od veřejnosti ve formě soustavného vydávání dluhopisů, mezi více osob v rámci podnikatelského seskupení (pokud tyto osoby nedisponují bankovní licencí, případně oprávněním dle zvláštního právního předpisu).

Samozřejmě však platí, že v konkrétních případech bude nutné zohlednit individuální okolnosti daného případu.

Dílčí závěr

Kdokoli má v úmyslu financovat svou činnost prostřednictvím úpisu dluhopisů či jiných srovnatelných cenných papírů by měl předem důkladně vyhodnotit, zda při této činnosti naplní podmínky definované v § 2 odst. 2 ZoB. V případě, kdy by došlo k jejich naplnění, bude nezbytné před zahájením této činnosti získat bankovní licenci v řízení dle § 4 a násl. ZoB, případně příslušné oprávnění dle zvláštního zákona. V opačném případě by se jednalo o neoprávněné přijímání vkladů od veřejnosti (tzv. černé bankovnictví), které je možné sankcionovat v závislosti na závažnosti daného jednání jak v rámci správněprávních procesů, tak dle trestněprávních norem, o čemž bylo podrobně pojednáno v první části tohoto článku.

ZoB nijak neomezuje přijímání vkladů ve formě soustavného vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů, pokud emitent tuto činnost nevykonává vůči veřejnosti. Za veřejnost je dle správní praxe ČNB považován omezený okruh osob, který svým rozsahem nepřesáhne počet 20 osob. Do tohoto okruhu osob se nezahrnují osoby, které právní předpisy prohlašují za kvalifikované investory, a dále osoby, které jsou pravděpodobně schopny investovat více než ekvivalent částky 125 000 EUR a rozumí rizikům spojeným s touto investicí.

Aby vydávání dluhopisů či jiných srovnatelných cenných papírů představovalo přijímání vkladů dle ZoB, musí k této činnosti přistoupit naplnění alespoň jedné z dodatečných podmínek stanovených v § 2 odst. 2 písm. a) až c) ZoB. Zákaz přijímání vkladů od veřejnosti bez bankovní licence, respektive příslušného oprávnění dle zvláštního zákona, nelze obcházet alokací jednotlivých činností, které ve svém spojení představují příjímání vkladů od veřejnosti ve formě soustavného vydávání dluhopisů, mezi více osob v rámci podnikatelského seskupení. Taková struktura bude zpravidla posouzena jako neoprávněné přijímání vkladů od veřejnosti. V každém případě však bude nutné zohlednit individuální okolnosti daného případu.

Mgr. Petr Sedlatý,
společník, jednatel, advokát

Mgr. Tomáš Novák,
advokátní koncipient

Brož Sedlatý
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Advokátní kancelář Brož, Sedlatý s.r.o.

Palác Flora
Budova A
Vinohradská 2828/151
130 00 Praha 3

Tel.: +420 246 028 028
Fax: +420 246 028 029
e-mail: info@broz-sedlaty.cz

[1] První část článku je dostupná z: zde; druhá část článku je dostupná z: zde.

[2] Zkratky definované v první a druhé části tohoto článku mají stejný význam i v rámci této části článku.

[3] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Pojem ,,veřejnost'' v předpisech na finančním trhu [Online]. 2018. Dostupné z: zde. [cit. 2025-06-16].

[4] Zejména pro účely zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZISIF").

[5] Česká národní banka, op. cit., 2018.

[6] Zejména § 272 ZISIF.

[7] Toto kritérium vychází z § 272 odst. 1 písm. h) a i) ZISIF.

[8] Viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.10.2024, č.j. 18 Af 9/2023-73, body 31 a násl.

[9] SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, CUNÍK, Tomáš. § 1 [Vymezení pojmů]. In: SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, SÝKORA, Pavel, CUNÍK, Tomáš. Zákon o bankách. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 44, marg. č. 96.

[10] Viz rozhodnutí o rozkladu bankovní rady České národní banky ze dne 20.6.2019, č.j. 2019/070085/CNB/110, ve věci sp. zn. Sp/2017/436/573, bod 150.

[11] SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, CUNÍK, Tomáš. § 2 [Přijímání vkladů bez licence]. In: Smutný, Pihera, Sýkora, Cuník. op. cit., s. 106, marg. č. 9.

[12] Viz rozhodnutí o rozkladu bankovní rady České národní banky ze dne 20.6.2019, č.j. 2019/070085/CNB/110, ve věci sp. zn. Sp/2017/436/573, bod 150.

[13] VOJTKO, Martin. c) Sekuritizace. In: VOJTKO, Martin, HURYCH, Daniel, JÍNĚ, Tomáš, VYBÍRAL, Petr, FELGR, Miloš a kol. Banking & Finance. Všeobecná praxe. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 22.

[14] Obecný rámec pro sekuritizaci je stanoven v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2402 ze dne 12. prosince 2017, kterým se stanoví obecný rámec pro sekuritizaci a vytváří se zvláštní rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci.

[15] Dle zákona č. 455/2001 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

[16] Dle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

[17] Viz rozhodnutí České národní banky ze dne 1.7.2016, č.j. 2016/79046/570, ve věci sp. zn. Sp/2015/101/573, bod 131, které bylo potvrzeno rozhodnutím o rozkladu bankovní rady České národní banky ze dne 6.10.2016, č.j. 2016/117127/CNB/110; shodně též SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, CUNÍK, Tomáš. § 1 [Vymezení pojmů]. In: Smutný, Pihera, Sýkora, Cuník. op. cit., , s. 45, marg. č. 99.

[18] Viz např. rozhodnutí o rozkladu bankovní rady České národní banky ze dne 6.10.2016, č.j. 2016/117127/CNB/110, ve věci sp. zn. Sp/2015/101/573, bod 18.

[19] Ibidem. Shodně též rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29.6.2022, č.j. 8 Af 33/2019-193, který byl následně nikoli z důvodů týkajících se tohoto závěru zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 24.4.2023, č.j. 7 Afs 230/2022-78.

[20] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. K neoprávněnému přijímání vkladů od veřejnosti (tzv. černé bankovnictví). Online. 2022. Dostupné z: zde. [cit. 2025-06-16].

Další články:

- Využívání holdingových struktur a na co si dát pozor
- Možné důsledky nesprávného použití AI v procesních podáních
- Územní plán jako klíčový faktor při oceňování pozemků
- Když společník není dodavatel. NSS znovu řešil daňový „švarcsystém“ u společníků s.r.o.
- Zaměstnanecké akciové opční programy (ESOP)
- Nový režim pro dluhopisové financování
- Transfer Pricing: Na co si dát pozor s blížícím se koncem roku
- Souběh odepření nároku na odpočet daně a ručení za nezaplacenou daň dle rozsudku KONREO
- Odpovědnost finančních institucí za nesprávné investiční poradenství
- Vývoj jednání G7/OECD/USA v oblasti Pillar Two
- Současný trend mikrodomů a mobilních domů z pohledu financování a oceňování